

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Această carte a apărut cu sprijinul
LITERATURE IRELAND.

Anne Enright

Pitulicea

Traducere din engleză și note de
IULIA GORZO

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Dragoș Dumitrescu, Veronica Dinu

Tipărit la Bookart Printing

ANNE ENRIGHT
THE WREN, THE WREN
Copyright © Anne Enright 2023
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2024, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ENRIGHT, ANNE
Pitulicea/ Anne Enright; trad. din engleză
și note de Iulia Gorzo. – București: Humanitas Fiction, 2024
ISBN 978-606-097-494-9
I. Gorzo, Iulia (trad.; note)
821.111

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Pentru Claire Bracken

NELL

E un psiholog în Nevada, Russell T. Hurlburt, interesat de diferitele feluri în care gândesc oamenii. În 2009, acesta i-a încredințat unei tinere pe nume Melanie un emițător care se declanșa la întâmplare în timpul zilei, ca să-și noteze toate gândurile conștiente din acel moment, pentru ca mai târziu să reconstruiască respectivele evenimente mentale pentru studiul lui.

În cea de-a treia zi a experimentului, în timp ce iubitul ei o întreba ceva despre asigurare, Melanie încerca să-și aducă aminte cuvântul „parodontist“. În a patra zi, a simțit un impuls puternic să facă scufundări. În a șasea zi, aduna petale de flori din chiuvetă în timp ce auzea ecouri ale expresiei „un car de ani“.

Doctorul Hurlburt spune că felurile în care viețile noastre interioare ni se derulează în minte variază enorm. „Studiul meu arată că mulți oameni nu au nici un fel de înclinație naturală de a crea imagini, dar există și oameni care creează imagini mișcătoare foarte încărcate, precise, în Technicolor.“ Unele persoane au vieți interioare dominate de vorbire, senzații corporale sau emoții, iar altele, de „gândire asimbolică“ ce poate lua forma unor întrebări mute ca „Să-mi iau sendvișul cu șuncă, sau pe cel cu mușchi de vită?“

Experimentul mi se pare foarte util și atrăgător. Nu se caută și nu se oferă explicații. Melanie gândește așa pentru că așa gândește ea. Poate că nu există nici un motiv pentru care Melanie are minte de poetă, cu chiuveta ei plină de petale veștede și urechea internă delectându-se cu vorbe ca „un car de ani“ acolo unde alții ar fi văzut plicuri de ceai folosite și s-ar fi gândit „ce viață de căcat am“.

Mă întreb ce-i trecea prin cap iubitului ei în acele momente.

Hai să ne facem asigurare!

sau:

De ce m-o ignora?

sau:

Mamă, Doamne, ce săni are.

sau:

Tre' s-o asigur pe târfa asta, pe urmă o omor, ce naiba.

sau:

Poate obținem o reducere de preț substanțială dacă schimbăm firma. Poate dacă-i fac o schemă, o să vadă posibilele riscuri, dar și cât am economisi.

sau:

Dacă vorbesc despre asigurare, nu trebuie să mă gândesc la erecție.

Dacă vorbesc despre asigurare, nu trebuie să mă gândesc că nu câștig suficienți bani într-un sistem care ți-o trage la fiecare pas.

Dacă vorbesc despre asigurare, nu trebuie să mă gândesc la moarte decât dacă e cu folos.

Sunt îndrăgostit cu folos și mi-e drag să fiu de folos.

Vreau să fie drăguță, vreau un „da“.

Vreau să mor acum, tot timpul, și în brațele ei.

Aiurea, iubitul lui Melanie se gândește la fotbal, firește. Pentru că la asta spun bărbații că se gândesc dacă-i întrebi. Și bineînțeles că bărbații ăștia spun adevărul. Și totuși, sub fotbal... freamătă altceva, o șopârlă mare și bătrână, cu limbă licăritoare. Undeva sub fotbal. Simte durere în buricul degetului mare de la mâna dreaptă, o mâncărime vagă în partea osoasă a țestei. Și, sub mâncărime sau dincolo de ea, o breșă. O deschizătură. Un loc. Explozia unui cer albastru pe o planetă îndepărtată (să nu uităm că e băiat), unde trei luni răsar și apun.

Și mingea e la el, aleargă cu ea, a ajuns, gata! A marcat! Ura! Sub fotbal se gândește: răzbunare! Mii de bărbați sărind ca unul din scaunele lor de plastic de pe stadion: ura!

Între timp, Melanie își sugerează implantul dentar care parcă nu mai stă atât de fix, iar acel zgomot slab e de-a dreptul îngrozitor pentru iubitul ei care e foarte sensibil la zgomote anatomice interne, mai ales la cele dinăuntrul altora, mai ales din gurile lor. Iubitul lui Melanie e dureros de conștient de limbile și saliva altor oameni, ba uneori chiar și de cum se linge câinele noaptea. Merele sunt cele mai groaznice. E ca și cum leorpăitul și cioflăitul celorlalți s-ar întâmpla în creierul lui – fără respect pentru hotarul dintre viața lui interioară și lumea exterioară. E o invazie totală, aproape o tortură – în timp ce încearcă să sorteze corespondența. Să sorteze porcăriile de asigurări.

Dar în fine.

Melanie și iubitul ei. Le doresc numai bine. Cred că ea e visătoare, iar el e o comoară, are grijă de ei amândoi. Și cu vremea – cu vremea – fiecare se va lămuri exact ce gândește celălalt.

El gândește:
moale
mirosul ăla

Ea gândește:
un car de ani

Nu mergem pe aceeași stradă ca persoana care merge lângă noi. Nu putem decât să-i spunem celui alt ce vedem. Putem arăta către lucruri și încerca să le spunem pe nume. Dacă ne iese, prietenul nostru poate privi lumea într-un fel nou. Ne putem întâlni.

Când am început să mă gândesc la toate astea eram interesată de empatie, ca și cum ar fi soluția (și este! este!) la aproape orice. M-am gândit la gen și empatie, la religie și empatie, la beneficiile evolutive ale empatiei. Aveam în minte un tort mare și frumos, numit „Să simțim durerea altora“, pe care l-am făcut felii, spunându-mi că emoția e puntea între oameni, sentimentul traversează spațiul, înțelegerea e un gaz expirat de unul, inhalat de celălalt. Empatia! E fix ca topirea.

Ne putem contopi, să știți. Ne putem conecta. Putem plânge la același film. Tu și cu mine.

Dar unii oameni nu pot face lucrul ăsta – care e chiar foarte complicat. E un gol.

În ultima vreme, mi se pare că între mine și persoana de lângă e un mare gol, că între toți oamenii e o distanță. Și nu e o distanță înfricoșătoare. Golul dintre oameni poate fi traversat de emoție, dar poate să nu fie. Mai e nevoie de ceva sau e nevoie de ceva *mai întâi*. La asta se referea Russell T. Hurlburt când analiza felurile tipuri de experiență mentală. Oamenii sunt diferiți și gândesc diferit. Acuma, cred că termenul de care avem nevoie este „traducere“.

Mi-a luat multă vreme până să ajung la stadiul ăsta de separare mulțumită. Când eram mică, eram convinsă că suntem toți la fel. Adică eu aveam puteri telepatice și *tu* aveai

puteri telepatice și ce drăguț era. Eram toți laolaltă. Așa că a fost greu – o singurătate profundă – când am descoperit că nu-i așa.

Dar fiți atenți:

O știți pe fata aia care a născut într-o toaletă și nici nu și-a dat seama că e gravidă? Ne întrebăm cum de a fost posibil și sigur că a fost și refuzul ei de a accepta. Era săracă.

Asta e o fată.

Și avem altă fată – asta are dureri, nu doar înainte și în timpul nașterii, nu doar înainte și în timpul ciclului, dar și la ovulație. O fată care chiar simte cum tropăie ovulul prin trompa uterină. *Mittelschmerz* – sigur există, din moment ce are o denumire în germană. Am avut și eu o colegă de școală fix așa. Simțea tot. În săptămâna premergătoare nu putea fi atentă la ore din cauza durerilor de sâni, a crampelor abdominale care începeau cu patru, trei sau două zile înainte și a întregii tevaturi când în sfârșit îi venea ciclul. Evenimentul ținea în fiecare lună câte zece zile. O treime din viața ei. Tamponanele nu intrau. Absorbantele nu făceau față. Leșina. Se păta. Lua suplimente cu fier. Se întindea în pat și maică-sa făcea: vai de mine. Și zicea că visează pe bune să-și dea jos chiloții și să se așeze direct pe pământ, pentru că numai așa putea fi sigură că are sub ea ceva suficient de mare ca să absoarbă tot. Asta era Maya, prietena mea, pe care tot timpul o durea câte ceva și mai mereu lumea o expedia și n-o credea și-i crea sentimentul că habar n-are ce-i cu ea și cu propriile-i senzații. Și cred că durerea chiar îți face chestia asta. Când te doare, parcă te-ar acuza cineva că inventezi durerea.

Până și felul cum deschizi gura ca să spui: doare.

Spui: e înăuntrul meu. Durerea asta. Vă rog să vă închipuiți cum e. Deși la mine nu e o închipuire. Asta e diferența dintre noi.

Maya chiar ar ști dacă e gravidă, atâta tot. Nu cred c-ar fi un șoc și o surpriză să scoată din ea un copil care i-a cărat picioare în măruntaie și i-a stat pe vezică timp de nouă luni. *Am crezut că am indigestie!* Maya n-ar spune asta. Cred c-ar spune *aaauuuu!* Încontinuu, timp de nouă luni.

Aaaauuu!

Unii oameni au corpuri mai prostuțe. Iar alții au corpuri zgomotoase, vorbărețe sau cam duse cu pluta; corpuri care se exprimă întruna și ne țin la curent cu tot ce fac. *O, nu, am mâncărimi!*

Aaaauuu!

Al meu a fost întotdeauna cumsecade. Întotdeauna am avut un corp cumsecade în care să trăiești și să te miști. De fapt, mă uit în oglindă și fac: ce-eee? Dar de mișcat de colo până colo – sex, mâncare, zgomote, chestii din astea? Întotdeauna m-am descurcat bine. Mănânc. Alerg. Îmi place mult să alerg. Parc-aș zbura.

Ce vreau să spun pe ocolite este că la douăzeci și doi de ani m-am îndrăgostit și a fost o surpriză totală. Ca și cum aș fi purtat de la bun început în mine acea lighioană gîngășă care se zvârcolea și dădea din picioare, fără să știu de existența ei.

Aaaauuu!

Spun „îndrăgostit“ pentru că ăsta e termenul tehnic pentru ce s-a întâmplat. N-a fost nici un gol, nici o nevoie de traducere. M-am simțit înțeleasă, contopită. Și a fost un sentiment euforic.

Terminasem facultatea de un an, dădusem cu nasul și mustățile de aerul tare al vieții de adult și știam să fiu, țin să-mi amintesc asta. Corpul meu nu funcționa în modul silențios. Știam să mă bucur de sex, să mănânc, să mă îmbăt și să-mi revin, să mă ating, să-i ating pe alții. Știam

să dansez, s-o iau puțin pe arătură și să port discuții importante, profunde și stupide; o partidă tandră de o noapte cu o fată care-mi plăcea sau ceva mai solicitant și mai haotic cu un tip care de obicei nu-mi plăcea prea tare – cam contradictoriu pe partea asta, ca să fiu sinceră. Întotdeauna, sexul cu bărbații semăna un pic cu o luptă, te puteai răni sau îți dădeai seama că *ai fost* rănită când te pocnea mahmureala. Chiar pe moment era greu de spus ce simțeai. (Sunt masochistă? Oh, nu-mi aduc aminte.) De fapt însă, din punct de vedere emoțional, fetele erau cele care aveau puterea să mă distrugă, mai ales dacă-și luau aerul ăla glacial, disprețuitor, adică exact ce mă atrăsese la început. Dar poftim.

Aveam o gașcă minunată de la Trinity, ne găsiserăm cam din a cincea zi. Un tip trecea cu bicicleta pe gazonul ăla frumos pe care nici măcar să calci nu ai voie, cu paltonul lung și pletele lui byronice (comparația îi aparține) și noi eram trei fete care-l priveam, eu, Shona și Lily, iar el era Malachy, evident gay, evident haios, și s-a așezat foarte aproape de noi și gata, am știut cu toții ce ne rămâne de făcut.

Cum taică-său lucra în imobiliare, Malachy avea un apartament înghesuit în centrul orașului, pe care l-am făcut încetul cu încetul harcea-parcea în acel prim an, deși nu băutele și petrecutul până târziu îmi plăceau mie, ci să mă trezesc într-o zi lungă și tâmpă, în care luam micul-dejun și-n rest nu făceam mai nimic în afară de pierdut vremea și rulat jointuri mici și subțiri. Și chiar înainte să ne amețim de tot, totul se limpezea extraordinar. Știam cum s-o scoatem la capăt – după ce ăia de dinainte care futuseră planeta puseseră laba pe viitorul nostru – sau știam că suntem terminați chiar înainte să începem. Când una, când alta, cam așa. Ce ne ținea pe linia de plutire era un soi de visare

că omenirea avea să-și *depășească* propria prostie și mai ales că noi o să depășim prea-târziul vremurilor noastre.

Cirip cirip.

Când eram foarte fumată, mai obișnuiam și să mă las absorbită de cântecele păsărilor care se auzeau din copacii veșnic verzi din fața ferestrei lui Mal. Șase pini uriași, cu trunchiuri roșii și crengi bogate – complexul a trebuit construit în jurul lor. Fiecare costa cât trei apartamente. Natura ca muzeu. Copacii erau un reproș la adresa noastră, care trândăveam într-o cutie de beton dispusă ca într-un fagure printre alte cutii cu fațadă de sticlă și priveam păsările libere pe crengile lor, ascultând cum se strecoară vântul printre ele.

Mi s-a năzărit că pot vorbi cu ele.

Fâl fâl

Zbâr zbâr

Câr-câr

Craaa

Când mă întristam, nu-mi făceam probleme pentru sfârșitul lumii, ci pentru lucruri foarte mărunte – poate că pur și simplu așa se manifestă la mine anxietatea. Pe toată perioada studenției m-am aflat, contra curentului, pe motiv de caprimulg, o pasăre care trăia pe vremuri în Irlanda, dar acum o vezi mai rar. E doar o biată făptură ștearsă. Caprimulgul arată ca un con de pin cu ochi mari și negri ca noaptea. Penajul pestriț se potrivește cu scoarța unui anumit copac, acesta fiind un motiv pentru care nu-l vezi, celălalt fiind că, atunci când îl cauți, se întunecă deja. Și al treilea motiv pentru care nu vezi caprimulgul este că nu e acolo – nu mai e. N-a mai rămas aproape nici unul. Cel mai recent exemplar zărit în Irlanda a fost la Inchy Bridge, Timoleague,